

Rapport 214

Monitoring integraal duurzame stallen

Peildatum 1 januari 2009

Maart 2009

Colofon

Financier

Ministerie van LNV

Uitgever

Animal Sciences Group van Wageningen UR

Postbus 65, 8200 AB Lelystad

Telefoon 0320 - 238238

Fax 0320 - 238050

E-mail Info.veehouderij.ASG@wur.nl

Internet <http://www.asg.wur.nl>

Redactie

Communication Services

Aansprakelijkheid

Animal Sciences Group aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Liability

Animal Sciences Group does not accept any liability for damages, if any, arising from the use of the results of this study or the application of the recommendations.

Losse nummers zijn te verkrijgen via de website.

De certificering volgens ISO 9001 door DNV onderstreept ons kwaliteitsniveau. Op al onze onderzoeksopdrachten zijn de Algemene Voorwaarden van de Animal Sciences Group van toepassing. Deze zijn gedeponneerd bij de Arrondissementsrechtbank Zwolle.

Abstract

One of the ambitions in the Policy program of the Balkenende IV cabinet and in the Memorandum on Animal Welfare is that in 2011 5% of the cattle, pig and poultry houses are integrally sustainable. The number of integrally sustainable houses is monitored annually.

The percentage of houses that are integrally sustainable is on average 2.2%; 1,7% for cattle, 3.3% for pigs and 3.2% for poultry. With this 2.2% integrally sustainable animal houses LNV meets its target of 1.2% for 2009.

Keywords

Monitoring, integrally sustainable animal housing systems

Referaat

ISSN 1570 - 8616

Auteur(s)

G.F.V. van der Peet (ASG), H.B. van der Veen (LEI), H. Docters van Leeuwen (SMK)

Titel: Monitoring integraal duurzame stallen. Peildatum 1 januari 2009

Rapport 214 214

Samenvatting

Minister Verburg geeft in haar brief aan de Tweede Kamer aan dat over 15 jaar de veehouderij in alle opzichten integraal duurzaam moet zijn. Voor 2011 noemt ze als ambitie dat minimaal 5% van de rundvee-, varkens- en pluimveestallen integraal duurzaam is.

Deze studie laat zien dat op 1 januari 2009 in Nederland 2,2% van alle stallen integraal duurzaam is.

Trefwoorden:

Monitoring, stallen, intensieve veehouderij

ANIMAL SCIENCES GROUP
WAGENINGEN UR

Rapport 214

Monitoring integraal duurzame stallen

Peildatum 1 januari 2009

G.F.V. van der Peet (ASG), H.B. van der Veen (LEI), H. Docters van Leeuwen (SMK)

Maart 2009

Voorwoord

In het werkprogramma van de Nota Dierenwelzijn is aangekondigd dat het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) een monitoringsinstrument opstelt waarmee jaarlijks de voortgang van de realisatie van integraal duurzame stallen kan worden gevolgd. Het ministerie van LNV heeft Wageningen UR opdracht gegeven de monitor te ontwikkelen en een nulmeting uit te voeren op peildatum 1 januari 2009. In dit rapport is de opzet van de monitor beschreven en zijn de resultaten weergegeven.

Het project is uitgevoerd door de Animal Sciences Group van Wageningen UR in samenwerking met het LEI van Wageningen UR en de Stichting Milieukeur.

Ir. M. Scholten,

Algemeen directeur Animal Sciences Group van Wageningen UR

Samenvatting

In het Beleidsprogramma van het Kabinet-Balkenende IV en in de Nota Dierenwelzijn is als ambitie opgenomen, dat in 2011 5% van de stallen in de veehouderij integraal duurzaam is, met daarnaast een duidelijk perspectief op grootschalige toepassing in de jaren daarna. Deze ambitie is eveneens opgenomen in de Kamerbrief van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) met de Toekomstvisie op de veehouderij (januari 2008).

Het ministerie van LNV heeft Wageningen UR gevraagd het aantal integraal duurzame stallen te monitoren met de volgende uitgangspunten. Integraal duurzame stallen zijn gedefinieerd als stal- en houderijsystemen waarin verschillende duurzaamheidskenmerken in onderlinge samenhang zijn verbeterd ten opzichte van de regulier toegepaste stallen of systemen. Het gaat om stallen en houderijsystemen die het dierenwelzijn extra verbeteren door het toepassen van maatregelen die verder gaan dan de wettelijke welzijnsnormen, daarnaast tenminste voldoen aan andere maatschappelijke randvoorwaarden en wettelijke eisen voor milieu, diergezondheid en arbeidsomstandigheden én economisch haalbaar zijn.

De monitor is gebaseerd op stallen waarbij 'integraal duurzaam' met een certificaat of een subsidiebeschikking is geborgd. De monitor is uitgewerkt voor de sectoren rundvee-, varkens- en pluimveehouderij. De monitor wordt jaarlijks geactualiseerd.

De resultaten van de monitor laten zien dat er op 1 januari 2009 in Nederland 99.917 stallen zijn met rundvee, varkens en pluimvee. Het aandeel gerealiseerde integraal duurzame stallen bedraagt in totaal 2,2%. Dit percentage loopt uiteen van 1,7% in de melkveehouderij tot 3,3% in de varkenshouderij. Met name de biologische veehouderijstallen dragen daar in grote mate aan bij. Hiermee wordt de doelstelling van 1,2% integraal duurzame stallen in 2009 gerealiseerd.

Het aantal in aanbouw zijnde integraal duurzame stallen bedraagt op dit moment circa 0,6% van het totaal aantal stallen. Wanneer deze stallen allemaal worden gerealiseerd, bedraagt het aandeel integraal duurzame stallen 2,8%. Dit sluit aan bij de doelstelling voor 2010 van 2,8% integraal duurzame stallen.

Summary

One of the ambitions in the Policy program of the Balkenende IV Cabinet and in the Memorandum on Animal Welfare is that in 2011 5% of the cattle, pig and poultry houses are integrally sustainable. For the years after 2011 agreements will be made in the Implementation Agenda Sustainable Animal Production. This ambition is also incorporated in the letter of the Minister of Agriculture, Nature and Food Quality (LNV) on the Future of Animal Production (January 2008).

The Ministry of LNV has asked Wageningen UR to monitor the number of animal houses that is integrally sustainable. Integrally sustainable animal houses are defined as housing and management systems in which different aspects of sustainability are improved in an integrated manner, compared to standard housing and management systems. The focus is on housing and management systems that improve animal welfare by applying measures that exceed legal animal welfare requirements and that also at least meet standards of other societal and legal conditions on environment, animal health and working conditions and are economically feasible. Only housing and management systems with an approved sustainability certificate are taken into account. The monitor deals with cattle, pigs and poultry production separately.

The results of the monitor show that on January 1st, 2009, there were 99.917 houses for cattle, pigs or poultry. The percentage of houses that are integrally sustainable is on average 2.2%; 1.7% for cattle, 3.3% for pigs and 3.2% for poultry. With this 2.2% integrally sustainable animal houses LNV meets its target of 1.2% for 2009.

The number of integrally sustainable animal houses under construction is about 0.5% of the total number of animal houses. When these houses are realized the percentage integrally sustainable animals houses will be 2.8%. The target for 2010 is 2.8% integrally sustainable animal houses.

Inhoudsopgave

Voorwoord

Samenvatting

Summary

1	Inleiding.....	1
1.1	Aanleiding.....	1
1.2	Vraag en doelstelling.....	1
2	Materiaal en methoden.....	2
2.1	Inleiding.....	2
2.2	Totaal aantal stallen.....	2
2.3	Integraal duurzame stallen.....	2
2.3.1	Stallen op biologische veehouderijbedrijven.....	2
2.3.2	Stallen die voldoen aan de Maatlat Duurzame Veehouderij.....	2
2.3.3	Milieukeur-stallen.....	3
2.3.4	Stallen die voldoen aan Investeringsregeling integraal duurzame stallen.....	3
3	Resultaten.....	3
3.1	Te verwachten ontwikkelingen.....	4
3.1.1	Totaal aantal stallen.....	4
3.1.2	Biologische veehouderij.....	4
3.1.3	Maatlat Duurzame Veehouderij.....	4
3.1.4	Milieukeur.....	4
3.1.5	Investeringsregeling integraal duurzame stallen (RLS).....	5
4	Conclusies.....	6

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

In het Beleidsprogramma van het Kabinet-Balkenende IV en in de Nota Dierenwelzijn is als ambitie opgenomen, dat in 2011 5% van de stallen in de veehouderij integraal duurzaam is, met daarnaast een duidelijk perspectief op grootschalige toepassing in de jaren daarna. Deze ambitie is eveneens opgenomen in de Kamerbrief van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) met de Toekomstvisie op de veehouderij (januari 2008).

Onder integraal duurzame stallen worden verstaan: stal- en houderijsystemen waarin verschillende duurzaamheidskenmerken in onderlinge samenhang zijn verbeterd ten opzichte van de regulier toegepaste stallen of systemen. Het gaat om stallen en houderijsystemen die het dierenwelzijn extra verbeteren door het toepassen van maatregelen die verder gaan dan de wettelijke welzijnsnormen, daarnaast tenminste voldoen aan andere maatschappelijke randvoorwaarden en wettelijke eisen voor milieu, diergezondheid en arbeidsomstandigheden én economisch haalbaar zijn.

1.2 Vraag en doelstelling

Het ministerie van LNV heeft Wageningen UR gevraagd om de monitoring van integraal duurzame stallen te realiseren met als uitgangspunten:

- De bij 1.1 'Aanleiding' genoemde omschrijving van integraal duurzame stallen en houderijsystemen.
- Het percentage integraal duurzame stallen over de periode 2009 tot en met 2011, jaarlijks te presenteren, te beginnen in maart 2009 met 1 januari 2009 als peildatum.
- Weergegeven voor de sectoren:
 - Rundveehouderij (melkvee, vleeskalveren en vleesvee);
 - Varkenshouderij (zeugen, gespeende biggen en vleesvarkens, dekberen);
 - Pluimveehouderij (ouderdieren, opfokleghennen, leghennen, vleeskuikens en overig (kalkoenen en eenden)).
- Een flexibel monitoringsinstrumentarium te ontwikkelen waarbij het voor 2009 ontwikkelde instrumentarium ook de 'stal van morgen' in volgende jaren registreert.
- De garantie dat er geen dubbeltellingen plaatsvinden en gebruik gemaakt wordt van betrouwbare datasets. Dit betekent datasets van certificerende instellingen.

In de LNV-begroting 2009 zijn de volgende doelstellingen opgenomen: eind 2009 moet minimaal 1,2% van de stallen integraal duurzaam zijn, eind 2010 2,8% en eind 2011 minimaal 5%. Het gaat hierbij om percentages van het totaal in dat jaar in gebruik zijnde stallen.

2 Materiaal en methoden

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de gebruikte data en gehanteerde methoden. Hierbij wordt onder andere ingegaan op de bron van de data (waarbij geborgd is dat de stallen integraal duurzaam zijn), de peildatum (1 januari 2009) en het voorkomen van dubbelstellingen van integraal duurzame stallen. Paragraaf 2.2 beschrijft de methodiek waarmee het totaal aantal stallen is bepaald. In paragraaf 2.3 wordt de methodiek toegelicht, waarmee het aantal stallen in de afzonderlijke categorieën integraal duurzame stallen wordt bepaald.

2.2 Totaal aantal stallen

Het Bedrijven-InformatieNet¹ (BIN) voor land- en tuinbouwbedrijven van het LEI omvat een steekproef van de bedrijven uit de Landbouwtelling die binnen een vastgesteld kader vallen. Dit steekproefkader is gedefinieerd als land- en tuinbouwbedrijven met een omvang tussen 16 en 2.000 Europese grootte-eenheden (ege). De ege geeft de economische omvang van een agrarische activiteit aan. Bij de gehanteerde grenzen valt ongeveer 75 tot 80% van alle bedrijven uit de Landbouwtelling binnen het steekproefkader. De afvallers zijn voornamelijk kleine bedrijven. Bedrijven kleiner dan 16 ege² zijn vaak hobbybedrijven die hun inkomen voornamelijk uit andere bronnen behalen, danwel afbouwende bedrijven. Bedrijven boven de 2.000 ege³ komen nauwelijks voor in de landbouw. De weergegeven aantallen stallen hebben alleen betrekking op bedrijven tussen de 16 en 2.000 ege. Wat productie en cultuurgrond betreft, is de dekking groter: ongeveer 90 tot 95% van de productie en oppervlakte cultuurgrond wordt door het steekproefkader gedekt.

Het werven van de bedrijven voor deelname aan het BIN verloopt volgens een steekproefplan dat jaarlijks wordt opgesteld. Het vaststellen van de steekproef vindt zodanig plaats dat uiteindelijk met een zo gering mogelijk aantal steekproefbedrijven per bedrijfstype en per grootteklasse betrouwbare resultaten kunnen worden gepresenteerd.

Op basis van het BIN is een inschatting gemaakt van het aantal stallen dat op land- en tuinbouwbedrijven aanwezig is. Het gaat dan zowel om stallen in eigendom als gehuurde stallen⁴. Het BIN is nu beschikbaar tot en met boekjaar 2007. Op basis van BIN 2007 is een inschatting gemaakt van het gemiddelde aantal stallen (uitgesplitst naar melkvee-, vleesrundvee-, vleespluimvee-, legpluimvee-, vleesvarkens- en fokvarkensstallen dat aanwezig is per bedrijfstype en per grootteklasse). Door het gemiddelde aantal stallen van een bepaalde grootteklasse binnen een bedrijfstype te vermenigvuldigen met het aantal landbouwtellingsbedrijven van de Landbouwtelling 2008 dat in die betreffende groep valt, wordt een inschatting gemaakt van het aantal stallen in de klasse. Door deze gegevens te sommeren, is een inschatting gemaakt van het totale aantal stallen. De Landbouwtelling 2008 is ingevuld in mei 2008, en is dus een indicatie voor het totaal aantal stallen op de peildatum 1 januari 2009.

2.3 Integraal Duurzame stallen

In deze monitor worden de volgende categorieën integraal duurzame stallen onderscheiden:

- Stallen op biologische veehouderijbedrijven;
- Stallen die voldoen aan de Maatlat Duurzame Veehouderij;
- Stallen die voldoen aan het Milieukeur-certificaat
- Stallen die voldoen aan de voorwaarden van de Investeringsregeling integraal duurzame stallen.

2.3.1 Stallen op biologische veehouderijbedrijven

Deze stallen zijn gecertificeerd door de Stichting SKAL. Omdat SKAL de informatie alleen op bedrijfsniveau beschikbaar heeft en geen informatie heeft over het aantal stallen, is op basis van BIN 2007 en de Landbouwtelling 2008 een inschatting gemaakt van het aantal biologische stallen.

2.3.2 Stallen die voldoen aan de Maatlat Duurzame Veehouderij

De Maatlat Duurzame Veehouderij (MDV) definieert duurzame stallen in de veehouderij. Stallen die voldoen aan de criteria van de MDV komen in aanmerking voor fiscale regelingen (Milieu Investeringsaftrek (MIA) en de Willekeurige afschrijvingen milieu-

¹ Zie <http://www.lei.wur.nl>

² Hierbij kun je denken aan bijvoorbeeld ongeveer 11 melkkoeien, 100 vleeskalveren, 300 vleesvarkens of 5.000 leghennen.

³ Tot en met boekjaar 2007 1.200 ege.

⁴ Het is niet mogelijk om te corrigeren voor verhuurde stallen, omdat niet bekend is of een stal voor het gehele jaar wordt verhuurd. Bovendien is het zo dat het verhuren van stallen niet veel voorkomt. Het huren van stallen, daarentegen, gebeurt vaak van partijen buiten de steekproef (niet-landbouwbedrijven, in combinatie met de pacht van grond) en landbouwbedrijven kleiner dan 16 ege) en zijn daarom wel relevant om op te nemen.

investeringen (Vamil)). In de MDV zijn bovenwettelijke maatregelen opgenomen voor de thema's ammoniak en dierenwelzijn. In eerste instantie is de MDV ontwikkeld voor pluimvee en varkens. Voorjaar 2008 is de MDV uitgebreid met criteria voor melkvee. De komende jaren wordt voor andere diercategorieën een MDV ontwikkeld, te beginnen met de vleeskalverhouderij.

Om in aanmerking te komen voor de MIA- en/of Vamil-regeling dient een bedrijf punten te behalen op zowel de ammoniak- als op de dierenwelzijnmaatlat. Voor beide maatlaten is een minimum aantal punten bepaald en voor de overige punten (de zogenaamde vrije ruimte) kan de ondernemer zelf kiezen of hij ze wil behalen op de ammoniak- dan wel de dierenwelzijnmaatlat of een combinatie van beide. Naar verwachting wordt per 1 april 2009 de MDV uitgebreid met de thema's energie en diergezondheid. Jaarlijks wordt bezien of de voorwaarden en het ambitieniveau van de MDV kunnen worden aangescherpt.

SenterNovem heeft een overzicht aangeleverd van MDV-stallen die in 2007 voor de MIA-/Vamil-regeling zijn aangemeld. Men is ervan uitgegaan dat het overgrote deel van deze stallen inmiddels is gerealiseerd.

Door een verandering in de werkwijze levert Stichting Milieukeur vanaf 1 januari 2008 op basis van informatie van certificatie-instellingen het aantal MDV-stallen aan dat in 2008 is gecertificeerd. MDV-stallen worden gecertificeerd door geaccrediteerde certificatie-instellingen. De gevolgde werkwijze is dat eerst het stalontwerp gecertificeerd wordt op basis van documenten (bouwplannen, offertes/aanbestedingen). Vervolgens moet binnen 2 jaar de stal gebouwd zijn en ontvangt de stal als deze voldoet aan de eisen het stalcertificaat. Het overgrote deel van de in 2008 voor MDV afgegeven MDV-certificaten betreft stallen die nog in de fase van het ontwerpcertificaat verkeren en die dus nog in aanbouw zijn.

Er zijn voor de diercategorieën pluimvee-, varkens en melkvee MDV-stallen gecertificeerd.

Om dubbelleningen te voorkomen worden deze stallen, indien ze ook voor Milieukeur gecertificeerd zijn, vermeld in het overzicht bij de MDV-stallen. Tussen biologische stallen en MDV-stallen is geen sprake van overlap.

2.3.3 Milieukeur-stallen

Bij criteria voor dierlijke producten met Milieukeur ligt de nadruk op bovenwettelijke criteria voor milieu en dierenwelzijn. Voor beide items zijn basiseisen opgesteld waaraan Milieukeurproducten moeten voldoen. Onder Milieukeur zijn per 1 januari 2009 voor dierlijke producten alleen varkens- en kweekvisbedrijven gecertificeerd. Voor de criteria voor Milieukeur-varkens zijn meetlaten uitgewerkt waarop punten moeten worden behaald. Bij de basismilieueisen ligt de nadruk op reductie van uitscheiding van stikstof en fosfaat, ammoniakemissiearme stallen en minder energiegebruik. Met de milieumeetlat kunnen punten verdiend worden voor betere prestaties op uitscheiding en energiegebruik en voor duurzaamheidsmaatregelen voor voer en mest.

De basiseisen bij dierenwelzijn omvatten zowel welzijn- als gezondheidseisen, zoals een maximale norm voor uitval en orgaanafwijkingen als indicator voor welzijn. De dierenwelzijnsmeetlat bevat maatregelen over het niet-uitvoeren van ingrepen, het zorgen voor extra leefruimte voor de dieren en managementmaatregelen. Hiernaast moeten op het bedrijf de wettelijk vereiste vergunningen in orde zijn en moet er IKB-waardig geproduceerd worden.

Milieukeur wordt gecertificeerd door geaccrediteerde certificatie-instellingen. Stichting Milieukeur heeft op basis van informatie van certificatie-instellingen het aantal stallen aangeleverd waarin volgens Milieukeur-criteria op 1 januari 2009 varkens worden geproduceerd. Stallen waarin volgens Milieukeur-criteria wordt geproduceerd kunnen ook voldoen aan het MDV-certificaat. Dit is aan de orde voor 13 van de 276 Milieukeur-stallen. Deze stallen zijn niet opgenomen in het overzicht van het aantal Milieukeur-gecertificeerde stallen.

2.3.4 Stallen die voldoen aan Investeringsregeling integraal duurzame stallen

De Investeringsregeling integraal duurzame stallen en houderijsystemen (onderdeel van de Regeling LNV-subsidies (RLS)) is bedoeld voor voorloperbedrijven in de melkveehouderij, pluimveehouderij en varkenshouderij die subsidie krijgen voor de nieuwbouw van of aanpassing tot integraal duurzame stallen.

Deze regeling is voor het eerst open gesteld in 2008. In 2008 gold de regeling voor varkens-, melkvee- en pluimveestallen. In 2009 is de regeling uitgebreid tot melkvee, vleesvee, kalveren, varkens, schapen, geiten, konijnen en pluimvee (inclusief eenden en kalkoenen).

De ondernemer dient het plan in bij de Dienst Regelingen, waar een onafhankelijke beoordelingscommissie de aanvragen beoordeelt.

De controle op dubbelleningen met MDV-stallen kon slechts plaatsvinden bij circa 300 van de 600 MDV-stallen omdat niet van alle MDV stallen UBN nummers beschikbaar waren. Hierbij is geen enkele overlap gevonden waarmee de verwachting is dat geen dubbelleningen bestaan tussen RLS en MDV-stallen.

3 Resultaten

Op 1 januari 2009 waren er totaal bijna 100.000 rundvee, varkens- en pluimveestallen in Nederland. Op basis van de gehanteerde uitgangspunten waren er op 1 januari 2009 2,2% gerealiseerde integraal duurzame stallen. Dit percentage loopt uiteen van 1,7% in de melkveehouderij tot 3,3% in de varkenshouderij. Met name de biologische veehouderijstallen dragen daar in grote mate aan bij. Het aantal in aanbouw zijnde integraal duurzame stallen bedraagt circa 0,6% van het totaal aantal stallen. Wanneer deze stallen allemaal worden gerealiseerd, bedraagt het aandeel integraal duurzame stallen 2,8%.

Tabel 3.1 Aandeel integraal duurzame stallen per 1 januari 2009

	Pluimvee	Varkens	Rundvee	Totaal
<i>Totaal aantal stallen</i>	6795	23729	69393	99917
Waarvan integraal duurzaam:				
• Biologisch	163	352	1178	1693
• Maatlat Duurzame Veehouderij	56	158	6	220
• Milieukeur (excl. MDV)		263		263
<i>Totaal aantal gerealiseerde integraal duurzame stallen</i>	219	773	1184	2177
<i>Procentueel</i>	3,2%	3,3%	1,7%	2,2%
In aanbouw zijnde stallen:				
• MDV met voorlopig certificaat	95	275	185	555
• Investeringsregeling RLS	6	5	30	41
<i>Totaal aantal integraal duurzame stallen in aanbouw :</i>	101	280	215	596
<i>Procentueel</i>	1,5%	1,2%	0,3%	0,6%

Bron: BIN, Landbouwtelling, SKAL, Stichting Milieukeur, LNV-Dienst Regelingen

3.1 Te verwachten ontwikkelingen

3.1.1 Totaal aantal stallen

Figuur 1 (Bijlage) toont de ontwikkeling van het totaal aantal stallen in de periode 2001-2008. In die periode is het aantal graasdieren hokdierbedrijven met 17,5% afgenomen. Het aantal stallen is met 25% afgenomen. Rekening houdend met het aantal dieren is de gemiddelde omvang van de stallen in de genoemde periode toegenomen. De afname in het aantal stallen is vooral zichtbaar in de eerste jaren. Vanaf 2005 is de afname geringer. Trekken we dit plaatje door, dan is voor 2009/2010 de verwachting dat het totaal aantal stallen stabiliseert op circa 100.000 stallen.

3.1.2 Biologische veehouderij

Figuur 2 (Bijlage) toont het aantal biologische stallen van 2001-2008. Vanaf 2003 varieert dit aantal tussen de 1.500 en 1.700. Er is geen sprake van een stijgende trend.

3.1.3 Maatlat Duurzame Veehouderij

Met de MDV beoogt men momenteel circa 30 procent van de nieuw te bouwen stallen te stimuleren. Het aantal is uiteindelijk afhankelijk van het totaal aantal bouwprojecten dat in een bepaald jaar wordt gerealiseerd en de investeringsmogelijkheden in de sectoren.

Op basis van ruim 1.000 nieuwbouwstallen per jaar, wordt een jaarlijkse toename van ruim 300 MDV-stallen (als gevolg van nieuwbouw) verwacht. Daarnaast worden meldingen gedaan voor gerenoveerde stallen. Hierover zijn geen kwantitatieve gegevens bekend.

MDV-stallen die in 2008 nog in voorbereiding waren, worden naar verwachting grotendeels in 2009 gerealiseerd. Een klein gedeelte wordt in 2010 afgebouwd.

3.1.4 Milieukeur

In 2008 is het aantal bedrijven onder Milieukeur met 32 toegenomen, meer dan een verdubbeling. Ook het aantal stallen is meer dan verdubbeld. Als deze trend van 2008 doorzet, neemt het aantal stallen onder Milieukeur naar verwachting met 100 tot 150 stallen per jaar toe.

3.1.5 *Investeringsregeling integraal duurzame stallen (RLS)*

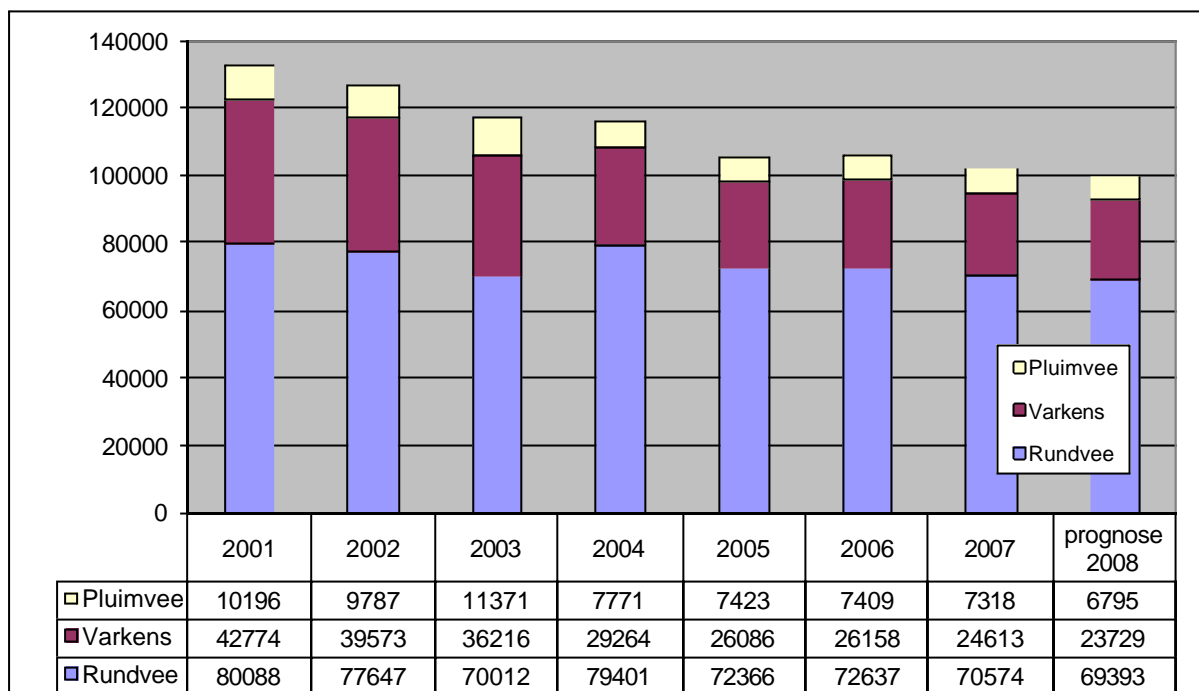
De Investeringsregeling integraal duurzame stallen was in 2008 voor het eerst opgesteld. In 2008 is voor 41 stallen een totaal bedrag van 2,5 miljoen euro toegezegd. De resultaten van de openstellingsronde in februari 2009 zijn nog niet bekend.

4 Conclusies

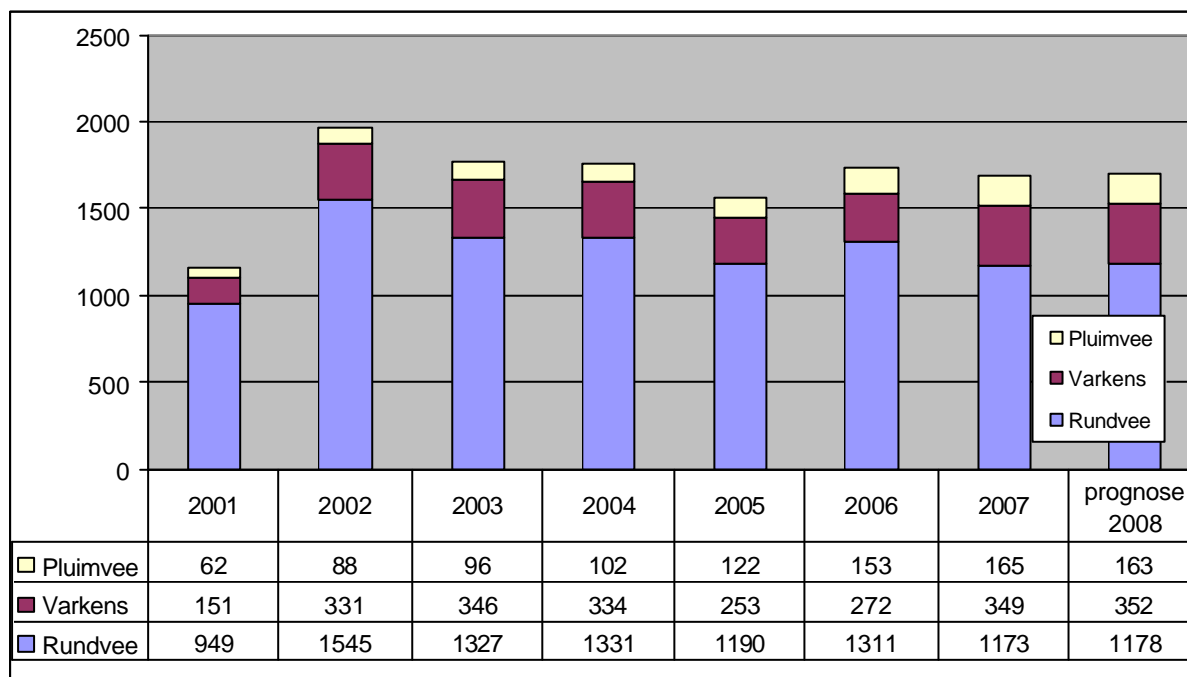
Uitgaande van de doelstelling van 1,2% integraal duurzame stallen voor pluimvee, varkens en rundvee in 2009, concluderen we dat met een realisatie van 2,2% de doelstelling voor 2009 wordt gehaald.

Het aantal integraal duurzame stallen dat in aanbouw is, bedraagt circa 0,6% van het totaal aantal stallen. Als deze stallen allemaal worden gerealiseerd, bedraagt het aandeel integraal duurzame stallen 2,8%. Dit sluit aan bij de doelstelling voor eind 2010 van 2,8% integraal duurzame stallen.

Bijlage 1. Ontwikkeling van het aantal stallen

Figuur 1 Ontwikkeling totaal aantal stallen 2001-2008
Bron: BIN, Landbouwtelling (bewerking LEI)

Figuur 2 Aantal biologische stallen 2001-2008
Bron: BIN, Landbouwtelling